

* *Correspondentie: Rita Harnie, Directeur Sint-Albertusschool van 1 september 1994 tot 1 januari 2008 te Sint-Agatha-Berchem, e-mail: Rita.Harnie@yahoo.com*

Gelijke kansen, geen gelijk onderwijs!

Bedenkingen bij het Gelijke OnderwijsKansenbeleid!

Gedeeltelijk gescheiden onderwijs: gok of GOK?

Rita Harnie, voormalig directeur basisonderwijs;*

Goedele Alaerts, assistente in de farmaceutische wetenschappen.

Ontstaan, motivatie en ontplooiing van het project: "Gedeeltelijk gescheiden onderwijs"

In Sint-Agatha-Berchem zijn er twee Gesubsidieerde Vrije Basisscholen. Aanvankelijk had elke school een Nederlandstalige en een Franstalige afdeling. De Sint-Jozefsschool in de Kerkstraat had enkel meisjes en de Sint-Albertusschool op de Gentsesteenweg had enkel jongens in de lagere afdeling. In 1978 werd er gewisseld. Op de Gentsesteenweg ontstond een Franstalige gemengde school "L' Ecole Saint-Albert" en in de Kerkstraat werd het een Nederlandstalige meisjesschool. In een gebouw dat uitgeeft op de Bloemkwekersstraat kwamen de Nederlandstalige jongens van de Sint-Albertusschool terecht. Door deze ingrijpende verhuis leefden de jongens van de Sint-Albertusschool en de meisjes van de Sint-Jozefsschool naast elkaar in een gebouwencomplex tussen de twee straten hoewel het twee aparte niet-gemengde scholen bleven.

Op 1 september 1994 werd Rita Harnie directeur van de Sint-Albertusschool. Die bestond uit een gemengde kleuterschool en een lagere jongensschool. Voor haar was dat een uitdaging, niet in het minst omdat ze van mening was dat alle scholen in Brussel gemengd onderwijs aanboden. Bij de eerste doorlichting die ze als directeur van deze school in 1996 meemaakte, kregen haar school en de Sint-Jozefsschool een bijzonder positieve beoordeling. Ouders, leerkrachten, directies, onderwijsbetrokkenen en samenwerkenden waren heel tevreden [1, 2].

Naar aanleiding van een tv-reportage en een debat over gemengd versus niet-gemengd onderwijs [3] kwam in januari 2003 de toenmalige minister van onderwijs, Marleen Vanderpoorten, de beide scholen bezoeken. De nieuwe regeling van het departement onderwijs verplichtte namelijk de scholen alle leerlingen in te schrijven. In het Belgisch Staatsblad van 14 september 2002 staat immers: "Elke leerling heeft vanaf het schooljaar 2003-2004 een recht op inschrijving in de school, gekozen door de ouders". Dit inschrijvingsrecht hoort thuis in het kader van het decreet **Gelijke OnderwijsKansen I (GOK I)**.

Heel wat ouders en leerkrachten vroegen zich af of niet-gemengd onderwijs in overeenstemming was met deze nieuwe richtlijnen. Uiteindelijk besliste het schoolbestuur, in samenspraak met het leerkrachtenteam om het pedagogisch project "Niet-Gemengd Onderwijs" te blijven organiseren. Hierbij moet worden opgemerkt dat sinds het schooljaar 2000-2001 er reeds een samenwerkingsakkoord was tussen beide scholen waarmee praktische zaken werden geregeld. Denk daarbij aan gezamenlijke maaltijden, opvang, studie, uitstappen, openluchten en sneeuwklassen, dezelfde leerboeken, het samenzetten van hetzelfde leerjaar bij afwezigheid van één van de twee klastitularissen, ...

In 2003 hertekende Rita Harnie het pedagogisch project voor de twee scholen: van niet-gemengd onderwijs naar **gedeeltelijk gescheiden onderwijs**. In drie

schooljaren tijd werd dit nieuwe project stapsgewijze ont-plooid.

Uit een tevredenheidsenquête eind november 2003 bij de ouders bleek dat ouders bewust voor de scholen kozen. Dat speelde een doorslaggevende rol bij de leerkrachten en het schoolbestuur om zich ten volle voor dit project te engageren. Volgens de enquête kozen sommige ouders met hun hart en wilden ze de traditie voortzetten aangezien zij ook naar een dergelijke school waren geweest. Hun "welbe-vinden en betrokkenheid" lag hoog. Daarnaast waren er ook ouders die bewust kozen voor een niet-gemengde school omwille van het rolmodel. Vooral in een jongensschool wilden ouders dat hun kind door een mannelijke leerkracht werd onderwezen. In de zesklassige jongensschool werkten drie mannelijke klastitularissen en één zorgleerkracht.

De scholen steunen op het verschil in ontwikkeling tussen jongens en meisjes. Onderzoek wijst uit dat het genetisch is bepaald dat de ontwikkeling van jongens en meisjes niet synchroon loopt. Dat is vooral te merken vanaf 10 jaar wan-neer de jongeren in hun prepuberteit zitten. Hierdoor leren jongens en meisjes op een verschillende manier. De meeste jongens hebben vooral interesse voor wiskunde en weten-schappen. Talen en sociale vakken slaan vaak bij meisjes beter aan. De leerkrachten moeten daarop inspelen zodat elk vak voor iedere scholier kan open staan. De keuze van de ouders voor deze meisjes- én jongensschool deed het schoolbestuur besluiten om op de ingeslagen weg, waarbij het leven op de campus apart maar toch tesamen verloopt, verder te gaan.

Bij het ontwerpen van het pedagogisch project steunde Rita Harnie op drie basispijlers:

- 1) Reflexieve coëducatie
- 2) Zoveel gemengd als mogelijk, zoveel gescheiden als nodig
- 3) Jongens worden in de derde graad van het lager onder-wijs gediscrimineerd in het gemengd onderwijs.

Reflexieve coëducatie, ontwikkeld door een Deense pe-dagoge, wordt in Berlijn georganiseerd. Het betekent dat jongens en meisjes afwisselend samen en apart les krijgen en daarover ook regelmatig reflecteren [4]. De tweede basispijler is dé stelregel van Gabriele Behler, minister van Onderwijs van Noordrijn-Westfalen. Sinds 1997 zijn daar opnieuw scholen waar, voor bepaal-de vakken, apart les wordt gegeven. Het gemengd onder-wijs blijft wel de basis van hun onderwijsstelsel [5]. De derde basispijler is gebaseerd op de bevindingen van professor Herman Brutsaert betreffende het verschil tussen meisjes en jongens in de schoolomgeving [6].

Stapsgewijs werd zo het project "Gedeeltelijk Gescheiden Onderwijs" ontplooid. Om te zorgen dat het project geen dode letter bleef, was er eerst een infrastructurele verande-ring nodig in zowel de jongensschool als de meisjesschool. Tijdens de schooljaren 2002-2003 en 2003-2004 verhuisden

de klassen zodat elke jongensklas naast of in de nabijheid van een meisjesklas lag om het hergroeperen per leerjaar te vereenvoudigen.

Vervolgens kwamen de organisatorische en de pedago-gische werking aan de beurt. Sinds 2004-2005 werd er minstens één vak gemengd gegeven. Het jaar daarop werd dit uitgebreid en sinds het schooljaar 2006-2007 trachten we voor het 1ste tot het 4de leerjaar zoveel mogelijk vakken behalve wiskunde, taal, lichamelijke en seksuele opvoeding aan een gemengde groep te geven. In de derde graad is dit minder afgelijnd om zo aan de derde pijler van het pedago-gisch project te kunnen voldoen [7].

De leerkrachten hebben dus een eigen niet-gemengde klas. Deze wordt dan regelmatig gesplitst. De helft van een jongensklas gaat naar een meisjesklas en vice versa. De jongens en de meisjes van een zelfde leerjaar worden dus helft om helft voor bepaalde leerdomeinen samengevoegd. Hierdoor blijft het ook voor gemengd gegeven vakken een vaste groep. Ook wordt een gemengd gegeven vak in de twee groepen door eenzelfde leerkracht gegeven. Zo geeft bijvoorbeeld in het 4de leerjaar de leerkracht van de Sint-Albertusschool 3 lestijden godsdienst aan een gemengde groep terwijl de leerkracht van de Sint-Jozefsschool aan de andere gemengde groep Frans geeft. Bij de betrokken leerkrachten vraagt deze werking veel overleg. Het opstellen van rapporten is ook niet eenvoudig. De klastitularis heeft immers de punten van een collega nodig om het rapport te vervolledigen. Het hergroeperen neemt tevens extra tijd in beslag, zelfs al bevinden de klassen zich naast elkaar.

In 2006-2007 kwam het project in voege. Daar de twee auto-nome scholen, die allebei hetzelfde schoolbestuur hebben, steeds op zoek zijn naar de beste manier van werken, oog hebben voor kwaliteitsbewaking... wordt deze unieke wer-king regelmatig geëvalueerd. Door dit uitzonderlijk project kunnen alle voordelen van het gemengd én het gescheiden onderwijs benut worden. Wat een tiental jaren geleden ou-bollig leek, blijkt nu vooruitstrevend.

Verantwoording van het project

Bij de ontwikkeling van het kind zien we verschillen op intel-lectueel, socio-emotioneel en lichamelijk vlak. Deze verschil-len zijn er ook tussen jongens en meisjes. Daardoor verloopt het leerproces op een andere manier. Zo werken meisjes globaal genomen gemakkelijker samen en ontwikkelen ze hun zelfwaardering voornamelijk via interactie. Jongens le-ren meer competitief (Tabel 1). Dit vereist een eigen pedago-gische én didactische aanpak waardoor een grote flexibiliteit van de leerkracht noodzakelijk is. Daarom is het gemakkelij-ker en veel efficiënter om jongens en meisjes voor bepaalde vakken apart les te geven. Vooral bij vakken als wiskunde, taal, lichamelijke en seksuele opvoeding dringt een gedif-ferentierde aanpak zich op, want door deze vakken aan jon-gens en meisjes apart te geven en hierdoor de verschillen op te vangen, komt er meer ruimte vrij voor het pedagogisch en

didactisch handelen. Bij niet-gemengd onderwijs is het voor de leerkrachten ook rustiger en eenvoudiger werken. Vanaf het 4de leerjaar kan worden vastgesteld dat meisjes meisjes opzoeken en jongens jongens. Als een jongen bij een meisje op dezelfde bank wordt geplaatst, wordt dit als een straf ervaren. Dit heeft te maken met hun ontwikkeling. Meisjes gaan op die leeftijd niet zomaar bij jongens staan. Gezien de verschillende ontwikkeling van meisjes en jongens is het geven van gelijke kansen aan elk kind bij gemengd onderwijs niet altijd vanzelfsprekend.

Tabel 1
Verschillende didactische aanpak voor meisjes en jongens.

Meisjes	Jongens
groepswork	competitie in de les
discussievormen	minder lang stilzitten
rollenspellen	eisen meer uitdagingen
Passievere benadering aangewezen.	Actievere benadering aangewezen.

Onderzoek in de lagere school [6] wees uit dat elk kind zich wil identificeren met een moeder- of vaderfiguur. Het moet zich kunnen optrekken om uit te groeien tot een volwaardig individu. Kinderen wensen een model dat begerenswaardig is. Ze willen worden zoals een bepaalde persoon om zich eraan te identificeren. Daarvoor kijken ze ook op naar hun leerkracht. Ze willen worden zoals zij of hij. Meisjes hebben hier blijkbaar minder nood aan dan jongens. Jongens hebben zeker iemand nodig naar wie ze kunnen opkijken: hun vader, grootvader of meester. Bij gescheiden ouders wordt dit gegeven problematischer. In het onderwijs is er dus meer en meer nood aan onderwijzers. Ook de huidige minister van onderwijs, Pascal Smet, is om maatschappelijke redenen, diezelfde mening toegedaan [8]. De scholen zijn vaak te vrouwelijk voor jongens [9]. Uit psychoanalytisch onderzoek [10] blijkt dat jongens in de lagere school het moeilijker hebben om een mannelijke identiteit te ontwikkelen dan meisjes een vrouwelijke. In een gemengde basisschool ervaren de jongens een conflict tussen enerzijds die mannelijke identiteit die ze aan het verwerven zijn en anderzijds het verwachtingspatroon van de "vervrouwelijkte" omgeving waar de nadruk vooral ligt op braaf zijn, aandachtig zijn, e.d... Een overwicht aan vrouwelijke leerkrachten heeft een minder gunstige impact op het welbevinden van jongens. Gelukkig is er geen invloed op schoolachterstand bij teveel vrouwelijke leerkrachten. In een gemengde of niet-gemengde lagere school zou minstens in twee van de zes leerjaren een onderwijzer moeten staan, concludeerde professor Herman Brutsaert, socioloog aan de Universiteit Gent. Leerkrachten, zowel mannen als vrouwen, hebben de neiging om meer aandacht aan jongens dan aan meisjes te besteden [11]. Niet ieder deelt weliswaar deze laatste mening [12, 13].

In 2002 onderzocht professor Herman Brutsaert de studiekansen en de kwaliteit van het schoolleven in het secundair onderwijs [10]. Er werd vastgesteld dat gemengde klassen

niet-roldoorbrekend werken, meisjes minder studiekansen krijgen, jongens seksistische opmerkingen gebruiken om hun machtspositie te handhaven, jongens niet in sterke studierichtingen terechtkomen zoals wiskunde, klassieke talen,... en dat vooral meisjes kiezen voor zwakkere studierichtingen, zelfs met eenzelfde studieresultaat, gelijkaardig milieu en intelligentie. Ze nemen vrouwelijke rolpatronen aan en voelen zich minder goed in hun vel. Van niet-gemengde klassen in het secundair onderwijs kan worden gesteld dat meisjes in meisjesscholen wiskunde en wetenschappelijke vakken nuttig vinden en er positief tegenover staan en dat jongens in jongensscholen zich meer profileren als wetenschappelijk aangelegd. Ze worden gestimuleerd door ouders en leerkrachten om wiskunde te doen, hebben meer vertrouwen in wiskunde en vinden het een nuttig vak. Bij meisjes vanaf 10 jaar vermindert stress die zich uit in gebrek aan eetlust, slapeloosheid, hoofdpijn,... (Tabel 2). Hij verklaarde dat in het secundair onderwijs het gemengd onderwijs voor meisjes in hun vroege adolescentie nefast is en dat niet-gemengd onderwijs voor 14-15-jarigen organiseren zeker zijn nut heeft. Uit het project Longitudinaal Onderzoek in het Secundair Onderwijs (LOSO) [14], dat sinds 1999 de schoolcarrière van 6400 scholieren volgt, blijkt dat meisjes beduidend beter dan jongens studeren. De slaagkans voor meisjes bedraagt 67%. Voor jongens is dat slechts 48%. Dat meisjes zoveel beter studeren dan jongens heeft wellicht met hun houding en inzet te maken. Meisjes zijn vaak rijper dan jongens van dezelfde leeftijd en doen niet mee aan "stoerdoenerij" en "studeren is voor flauweriken". Veerle Draulans, onderzoeker genderdiversiteit KULeuven, verklaarde dat meisjes nu minder kiezen voor burgerlijk ingenieur dan ten tijde van de meisjesscholen [15]. Er moet dus rekening worden gehouden met de verschillen tussen meisjes en jongens die door diverse factoren beïnvloedbaar zijn.

Tabel 2
Conclusie psychoanalytisch onderzoek door Professor H. Brutsaert [10].

Meisjes in een gemengde klas	Meisjes in een niet-gemengde klas
minder assertief	voelen zich aanvaard
steken minder vaak hun vinger op	voelen zich gerugsteund
druk onder verwachtingspatroon	grotere solidariteit
willen sociaal succes; aanvaard worden	gevoel erbij te horen
houden zich gedeisd	weerbaarder
willen niet uitblinken of knapper zijn dan jongens	minder stress
vermijden seksistische opmerkingen	geen competitie met jongens

Schoolresultaten

Iedereen wil goed onderwijs en degelijke opvoeding op school. Het belang dat het schoolbestuur en -team van de Sint-Albertus- en Sint-Jozefsschool aan onderwijskundige resultaten hechten is bepalend om al dan niet op de ingeslagen weg verder te gaan.

Jaar na jaar scoren de zesdeklassers zowel in de meisjes- als in de jongensschool bijzonder goed op de interdiocesane proeven (Tabel 3). Deze proeven worden georganiseerd door het Vlaams Verbond van het Katholiek Basisonderwijs (VVKBaO). Gedurende twee dagen worden beperkte onderdelen van de vakken Nederlands en wiskunde getoetst. Scholen kunnen de uitslagen ervan gebruiken om hun onderwijs te beoordelen en eventueel bij te sturen. De uitslag van deze proeven heeft geen echte consequenties voor de leerlingen. Ze krijgen wel een getuigschrift als ze slagen, maar dat getuigschrift is niet vereist om toegelaten te worden in het secundair onderwijs. (Tabel 3)

Scholen worden op regelmatige basis doorgelicht door een team inspecteurs van het departement onderwijs. Deze inspectie gaat na of scholen hun maatschappelijke opdracht realiseren: het nastreven van ontwikkelingsdoelen, leergebied- en vakoverschrijdende eindtermen en het bereiken van eindtermen en leerplandoelstellingen. Tijdens een schooldoorlichting kijken inspecteurs door een 'CIPO-bril' waarbij ze gegevens verzamelen over de context, de input, het proces en de output van de betrokken school [16]. Bij een eerste doorlichting in 1996 feliciteerde de inspecteur-coördinator basisonderwijs beide scholen met het zeer positieve verslag.

De volgende doorlichting voor de Sint-Albertus- en de Sint-Jozefsschool vond plaats in 2007 [17, 18]. De inspectie constateerde dat de twee scholen zeer nauw samenwerken en in de praktijk bijna één geheel vormen. Het was voor hen wel onduidelijk hoe de leerkrachten erin slagen om hun onderwijs te richten op het leren omgaan met diversiteit. Toch noemde de inspecteur basisonderwijs het gunstige doorlichtingsverslag "een goed nieuws show".

In de jaren '80 en '90 werd er onderzocht naar de manier waarop leerlingen een wiskundig probleem oplossen en of er verschillen zijn tussen Vlaamse en Nederlandse kinderen wat betreft rekenvaardigheden, het plezier in rekenen, het belang toegekend aan rekenen en het zelfvertrouwen bij rekenen en of jongens beter rekenen dan meisjes [19].

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de Universiteit van Nijmegen (Nederland). Ook de meisjes- en jongensschool (Sint-Albertus- en Sint-Jozefsschool) namen aan dit onderzoek deel. Gedurende vijf jaar werd eenzelfde groep leerlingen vanaf het 2de leerjaar tot het 6de leerjaar gevolgd. Dit gebeurde tijdens de schooljaren 1994-1995 tot 1998-1999 [20]. De klastitularissen kregen een vragenlijst waarop ze o.a. hun leerlingen moesten quoteren vooraleer deze kinderen hun toets hadden afgelegd. Als resultaat bleek dat de leerlingen van de Sint-Albertus- en de Sint-Jozefsschool bij de besten scoorden en hun leerkrachten het best de leerlingen konden inschatten [21].

Ook de verschillende secundaire scholen waar de zesdeklassers naartoe gaan, vinden de meisjes van de Sint-Jozefsschool en de jongens van de Sint-Albertusschool, goed geschoold. De richting die de leerlingen kiezen, stemt zeer goed overeen met hun eindrapport van de basisschool,

Tabel 3 Resultaten van de interdiocesane proeven van juni 2006 tot juni 2009 in de jongens- en de meisjesschool.

Leerlingenaantal in % per schooljaar									
School	Score %	Taal				Wiskunde			
		2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009
Jongens	100	0	0	0	0	7	0	0	0
	90-99	20	13	0	0	33	13	18	0
	80-89	40	27	47	45	33	27	23	56
	70-79	33	40	35	33	20	40	29	33
	60-69	7	20	6	22	7	13	18	11
	50-59	0	0	12	0	0	0	12	0
	40-49	0	0	0	0	0	7	0	0
Meisjes	100	0	0	0	0	0	0	0	0
	90-99	14	0	11	19	14	8	17	0
	80-89	36	58	28	12	22	25	16	13
	70-79	43	42	39	50	50	42	11	38
	60-69	0	0	22	19	7	17	28	6
	50-59	7	0	0	0	0	0	28	31
	40-49	0	0	0	0	7	8	0	12

zodat het heroriënteren in de maand oktober voor hen overbodig wordt. De leerkrachten hebben hun leerlingen dus correct geëvalueerd en dit niet alleen op intellectueel vlak maar ook op motivatie en interesse.

Gedeeltelijk gescheiden onderwijs voor een beter GOK-beleid

Wie zich de vraag stelt of in het basisonderwijs dit "gedeeltelijk gescheiden onderwijs" nu echt de weg is tot betere vorming van jongens en meisjes moet ook vaststellen dat het gemengd onderwijs - minder in het basis- maar meer in het secundair onderwijs - niet het beoogde resultaat kent. Waarom dan de mogelijkheid van het organiseren van niet-gemengd onderwijs bij decreet afschaffen?

Om onderzoek mogelijk te maken, zouden scholen die over parallelklassen beschikken deze manier van werken nl. "gedeeltelijk gescheiden onderwijs" kunnen invoeren. Het quasi onmogelijk maken van niet-gemengd onderwijs is ook niet democratisch. In onze Westerse Wereld zijn jongens en meisjes gelijkwaardig. Dit betekent dat ze dezelfde kansen moeten krijgen. Het onderwijs moet dan ook aangepast zijn aan elk meisje en elke jongen. Toch moeten de verantwoordelijken van meisjes- en jongensscholen gewaarschuwd worden dat ze hun leerlingen niet louter mogen voorbereiden op een "vrouwen- of mannenberoep". Elk beroep moet toegankelijk blijven voor mannen en vrouwen, zoniet hervallen we in de situatie van vóór de jaren '60. Toen was het oprichten van gemengd onderwijs voornamelijk een zegen voor de opleiding van meisjes en de gelijkheid tussen de geslachten.

Door het GOK-decreet werd een hypotheek gelegd op verder wetenschappelijk onderzoek naar de werking van niet-gemengde scholen én de keuzevrijheid van de ouders blijft niet meer gewaarborgd. Graag zag Rita Harnie verschillende vormen van onderwijs naast elkaar, zodat kinderen en jongeren met hun ouders een school naar hun keuze kunnen kiezen. De schoolkeuze is trouwens een grondwettelijk recht. Om het met de woorden van professor Brutsaert te zeggen: "de rijkdom van ons onderwijs schuilt in haar pluriformiteit". Hij stelde de vraag of op grond van het verrichte onderzoek kan worden geargumenteed dat het gemengd basisonderwijs voor de jongens - en gemengd secundair onderwijs voor de meisjes een vorm van discriminatie inhoudt? De vraag stelt zich dan ook of het GOK-decreet zijn doel niet voorbijschiet.

Als we willen dat kinderen en jongeren zich optimaal kunnen ontplooiën, moeten we soepel balanceren tussen een gelijke aanpak voor allen én rekening houden met verschillen tussen beiden. Met het pedagogisch project "Gedeeltelijk Gescheiden Onderwijs" wordt in beide scholen gezocht naar een optimaal schoolklimaat voor jongens en meisjes om kwaliteitsonderwijs aan te bieden, geen gok maar GOK! De manier waarop deze scholen werken is uniek. Samen leven en regelmatig apart leren. Zo pikken ze de voordelen van het gemengd onderwijs mee en genieten ze tegelijk van het niet-gemengd onderwijs doordat de Sint-Albertusschool en

de Sint-Jozefsschool op één campus liggen.

De pedagogische visie van beide scholen wordt gedragen door alle betrokkenen, ouders, leerlingen en leerkrachten waardoor het project "Gedeeltelijk gescheiden onderwijs" uitgegroeid is tot een goed en degelijk onderwijs met een grote meerwaarde voor gelijke onderwijskansen.

Referenties

[1] Gesubsidieerde Vrije Basisschool (meisjes), Kerkstraat 83, 1082 Sint-Agatha-Berchem, Schooldoorlichting van 26 september 1996 tot 03 oktober 1996.

[2] Gesubsidieerde Vrije Basisschool (jongens), Bloemkwekersstraat 128, 1082 Sint-Agatha-Berchem, Schooldoorlichting van 07 tot 10 oktober 1996.

[3] Monica Van Kerrebroeck, gewezen directeur ASO en Rita Harnie, directeur BaO, Debat: *gemengd versus niet-gemengd onderwijs*., De zevende dag, Vlaamse Radio- en Televisieomroep, 07 september 2002.

Monica Van Kerrebroeck: Vlaams volksvertegenwoordiger 2004-2009, gemeenteraadslid Gent tot 2012, directeur tot september 2001 en voorzitter van de Raad van Bestuur tot mei 2003 van de Sint-Bavohumaniora te Gent

[4] Beloftes niet ingelost., De Standaard, 18 februari 2002.

[5] Duitse scholen geven "Rambo's" en "blauwkousen" steeds meer apart les., De Standaard, 27 april 1998.

[6] *Jongens hebben meer last met gemengd basisonderwijs*., UGent-onderzoek naar welbevinden in de klas., Gazet van Antwerpen, 06 mei 1994.

[7] Brutsaert, H., *School, gezin en welbevinden. Zesdeklassers en hun sociale omgeving*, Leuven / Apeldoorn, Garant, pp. 173, 1993.

[8] *Ik verlang regelmatig naar het ongemengd onderwijs*., www.deredactie.be, 05 november 2009.

[9] *Pascal Smet wil meer mannen voor de klas*., De Standaard, 05 november 2009.

[10] Brutsaert, H., *Co-educatie: Studiekansen en kwaliteit van het schoolleven*., Garant, pp. 202, 2002.

[11] Brutsaert, H., *Risicofactor bij het oplopen van schoolachterstand in het basisonderwijs: gezinsstructuur en schoolcontext*., Universiteit Gent, Bevolking en Gezin, vol 27, p. 119-130, 1998;

[12] Bossaert, S., *Wie voert het hoogste woord? Interactie in het eerste leerjaar basisonderwijs vanuit Genderperspectief*., Promotor Prof. Dr. Madeline Lutjeharms, doctoraatsthesis, Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vrije Universiteit Brussel, september 2009.

[13] Bossaert, S., *Taal en gender in de klas*., Uitgelezen, uitg. Rol en Samenleving vzw., jrg.16-nr.1, p. 10-14, 2010.

[14] Van Damme, J., Meyer, J., De Troy, A., *Succesvol middelbaar onderwijs?*, Acco, Leuven, pp. 367, 2001.

[15] Draulans, V., Van Huffel, S. *Waarom kiezen zo weinig meisjes voor ingenieursstudies? ~ Ingénoriat au féminin, Colloque Sophia colloquium Gender-studies: een genre apart?*, 24 oktober 2009.

[16] Doorlichtingsverslagen: *Wat is een doorlichting?* www.ond.vlaanderen.be/doorlichtingsverslagen, geraadpleegd op 13 april 2010.

[17] Gesubsidieerde Vrije Basisschool (meisjes), Kerkstraat 83, 1082 Sint-Agatha-Berchem, Schooldoorlichting van 17 tot 20 april 2007.

[18] Gesubsidieerde Vrije Basisschool (jongens), Bloemkwekersstraat 128, 1082 Sint-Agatha-Berchem, Schooldoorlichting van 04 tot 08 juni 2007.

[19] Boekaerts, M., *Het motivatie-effect en leerprestaties.*, Hoger Instituut voor Opvoedkunde, Brussel, oktober 1985.

[20] Boekaerts, M., *Wiskunde leuk: Hoe bedenken je het?*, 11de PANAMA conferentie, Noordwijkerhout, november 1992.

[21] Boekaerts, M., Rozendaal, J., *Using multiple calibration in order to capture the complex picture of what affects students' accuracy of feeling of confidence.*, Learning and Instruction 20 (2010) 372-382, doi:10.1016/j.learninstruc.2009.03.002.

RoSa stelt voor:

Omdat meisjes anders zijn. En jongens ook.

Genderstereotypen spelen onbewust nog een grotere rol dan je zou denken. Ze beperken de mogelijkheden en verwachtingen van jongens en meisjes. Deze site wil leerkrachten hiervan bewustmaken en praktische tips geven om mee aan de slag te gaan. Dit betekent niet dat de verschillen tussen jongens en meisjes genegeerd moeten worden, noch dat de rollen omgedraaid moeten worden (hier schieten wij even in de verdediging, want wij horen u al komen).

Gender in de klas is er voor wie **genderbewust wil lesgeven en leerlingen genderbewustzijn wil bijbrengen**. Omdat jongens anders zijn. En meisjes ook.

Gender in de klas is een praktische site voor leerkrachten en al wie met onderwijs bezig is. Gender in de klas biedt:

- tips en inspiratie
- materiaal om direct mee aan de slag te gaan in de klas
- genderscreeningsinstrumenten

per onderwijsniveau en per vak

"Iedereen heeft bepaalde verwachtingen en beelden rond mannelijkheid en vrouwelijkheid. Deze beelden komen soms wel en soms helemaal niet overeen met de reële mannen en vrouwen rondom ons. Toch bepalen ze voor een stuk ons gedrag en onze reacties. Eens stilstaan bij je eigen beelden en verwachtingen rond gender en hoe je daarmee omgaat, maakt dat je er zelf een meer kritische blik op krijgt", zegt Mieke Maerten van Documentatiecentrum RoSa. Met www.genderindeklas.be wil RoSa leerkrachten ondersteunen om dit genderbewustzijn bij te brengen. Dit kritische vermogen is immers de eerste noodzakelijke stap in het realiseren van gelijke kansen tussen mannen en vrouwen.

www.genderindeklas.be